

Er det fremmende for følelsen af sammenhæng, livsglæde og livsmod at skulle bevidstgøres og ansvarliggøres derom? Er sundhedsfremme overhovedet sundt?

Lars Thorup Larsen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Jesper Ræbild og Holger Spangsberg Kristiansen, *Efterlønsreformen bag facaden – et sandt politisk drama*. København: Columbus, 2001, 126 s., kr. 145.00.

Efterlønsreformen, der blev forhandlet på plads i efteråret 1998, giver fortsat anledning til diskussion i medierne og vil bestemt få en fremtrædende plads i eftertidens fremstillinger af dansk politisk historie i 1990'erne. Jesper Ræbild og Holger Spangsbergs bog er det første forsøg på at bidrage til denne historieskrivning.

Bogen, der bygger på et speciale fra Aalborg Universitet, er opdelt i otte kapitler plus et forord af Mogens Lykketoft og et efterskrift fra forfatterne. Det første kapitel er en kort fremstilling af en række teoretiske modeller for den politiske beslutningsproces. Derpå følger et kapitel, der præsenterer de økonomiske motiver bag efterlønsreformen. Dette følges op af bogens kerne, nemlig fem kapitler der gennemgår beslutningsforløbet, fra regeringen internt begynder at diskutere reformen i august 1998 til den vedtages i Folketinget i april 1999. Endelig afsluttes bogen med et perspektiverende kapitel.

Emnet er bestemt spændende, men om bogen kan betegnes som vellykket afhænger i høj grad af, hvilke kriterier man anvender. Man kan vælge at se bogen som et journalistisk forsøg på simpelthen at afdække beslutningsforløbet. Set i det perspektiv er bogen fin nok. Den giver nogle detaljer om beslutningsforløbet, der ikke har været kendt i offentligheden før, uden at der dog er sprængstof i dem. Det har vel været kendt lige fra starten, at Mogens Lykketoft og Anders Fogh Rasmussen havde aftalt hovedlinjerne i forliget på en række hemmelige møder i efteråret 1998. Set som en samfundsvidenskabelig analyse, og som sådan skal bogen vel ses, når den bygger på et samfundsvidenskabeligt speciale og indledes med et teoretisk kapitel, har bogen imidlertid en række alvorlige svagheder.

Et problem er, at bogens teoretiske indledningskapitel har en noget uklar status. Gennemgangen af beslutningsmodellerne er o.k. Det store problem er, at beslutningsprocesmodellerne ikke anvendes til at analysere efterlønsforløbet. Det understreges tværtimod (p. 20), at analysen på baggrund af modellerne overlades til læseren. Det er vel sandsynligt, at analysen af beslutningsforløbet på baggrund af de teoretiske modeller af pladshensyn er blevet udeladt i forhold til specialet, men så havde bogen nok været bedre tjent med, at præsentationen af modellerne havde været helt udeladt.

Et andet væsentligt problem ved bogen er manglende overvejelser over det kilde-materiale, den bygger på. Bogen bygger i et vist omfang på avisartikler og andre skrevne kilder, men hovedkilderne er interviews med de centrale aktører i processen. Dog har stats- og økonomiministeren ikke ønsket at medvirke. Intetsteds i

Er det fremmende for følelsen af sammenhæng, livsglæde og livsmod at skulle bevidstgøres og ansvarliggøres derom? Er sundhedsfremme overhovedet sundt?

Lars Thorup Larsen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Jesper Ræbild og Holger Spangsberg Kristiansen, *Efterlønsreformen bag facaden – et sandt politisk drama*. København: Columbus, 2001, 126 s., kr. 145.00.

Efterlønsreformen, der blev forhandlet på plads i efteråret 1998, giver fortsat anledning til diskussion i medierne og vil bestemt få en fremtrædende plads i eftertidens fremstillinger af dansk politisk historie i 1990'erne. Jesper Ræbild og Holger Spangsbergs bog er det første forsøg på at bidrage til denne historieskrivning.

Bogen, der bygger på et speciale fra Aalborg Universitet, er opdelt i otte kapitler plus et forord af Mogens Lykketoft og et efterskrift fra forfatterne. Det første kapitel er en kort fremstilling af en række teoretiske modeller for den politiske beslutningsproces. Derpå følger et kapitel, der præsenterer de økonomiske motiver bag efterlønsreformen. Dette følges op af bogens kerne, nemlig fem kapitler der gennemgår beslutningsforløbet, fra regeringen internt begynder at diskutere reformen i august 1998 til den vedtages i Folketinget i april 1999. Endelig afsluttes bogen med et perspektiverende kapitel.

Emnet er bestemt spændende, men om bogen kan betegnes som vellykket afhænger i høj grad af, hvilke kriterier man anvender. Man kan vælge at se bogen som et journalistisk forsøg på simpelthen at afdække beslutningsforløbet. Set i det perspektiv er bogen fin nok. Den giver nogle detaljer om beslutningsforløbet, der ikke har været kendt i offentligheden før, uden at der dog er sprængstof i dem. Det har vel været kendt lige fra starten, at Mogens Lykketoft og Anders Fogh Rasmussen havde aftalt hovedlinjerne i forliget på en række hemmelige møder i efteråret 1998. Set som en samfundsvidenskabelig analyse, og som sådan skal bogen vel ses, når den bygger på et samfundsvidenskabeligt speciale og indledes med et teoretisk kapitel, har bogen imidlertid en række alvorlige svagheder.

Et problem er, at bogens teoretiske indledningskapitel har en noget uklar status. Gennemgangen af beslutningsmodellerne er o.k. Det store problem er, at beslutningsprocesmodellerne ikke anvendes til at analysere efterlønsforløbet. Det understreges tværtimod (p. 20), at analysen på baggrund af modellerne overlades til læseren. Det er vel sandsynligt, at analysen af beslutningsforløbet på baggrund af de teoretiske modeller af pladshensyn er blevet udeladt i forhold til specialet, men så havde bogen nok været bedre tjent med, at præsentationen af modellerne havde været helt udeladt.

Et andet væsentligt problem ved bogen er manglende overvejelser over det kilde-materiale, den bygger på. Bogen bygger i et vist omfang på avisartikler og andre skrevne kilder, men hovedkilderne er interviews med de centrale aktører i processen. Dog har stats- og økonomiministeren ikke ønsket at medvirke. Intetsteds i

bogen er der tegn på, at forfatterne forholder sig kritisk til interviews med centrale aktører som kildemateriale til at afdække et forløb, der stadig er genstand for stor politisk debat. Der er ikke grund til at tro, at det, interviewpersonerne har fortalt forfatterne, er løgn. Problemet kommer, når man skal fortolke og udlægge beslutningsforløbet. Faren er, at bogen bliver en del af den undskyldningsstrategi, som Socialdemokratiet indledte, da de vælgermæssige reaktioner på forliget blev synlige. På sin vis havde det nok været bedre, hvis forfatterne havde redigeret en antologi, hvor de centrale aktører havde fået lov at skrive deres version af beslutningsforløbet i stedet for som nu, hvor det præsenteres som en samfundsvidenskabelig analyse, dog med forord af Mogens Lykketoft.

Bogens afsluttende perspektivering indeholder en række interessante overvejelser om beslutningsforløbet i forhold til blandt andet den danske arbejdsmarkedsmodel og Socialdemokratiets situation. Svagheden er imidlertid en manglende teoretisk forankring af denne diskussion. For eksempel fremstilles beslutningsforløbet som problematisk, fordi organiserede interesser, især LO, ikke blev inddraget, før den politiske aftale blev udformet. Dette er et brud med den danske arbejdsmarkedsmodel. Det kunne LO ikke selv have skrevet bedre. Det betyder ikke, at forfatterne har uret, men diskussionen er meget unuanceret. Man kunne også hævde, at det er positivt, at de folkevalgte politikere varetager brede samfundsmæssige hensyn, også selv om det ikke er til gavn for LO's medlemmer. Jeg tror, at diskussionen kunne være blevet mere nuanceret, hvis forfatterne havde trukket på den samfundsvidenskabelige litteratur, der forholder sig demokratiteoretisk til spørgsmålet om inddragelse af organiserede interesser. I diskussionen af beslutningsforløbet kunne det også have gavnnet, hvis forfatterne havde overvejet, at et politisk system er afhængigt af både input- og outputlegitimitet. Borgerne skal finde beslutningsprocesserne demokratiske, men det politiske system skal også levere tilfredsstillende outputs såsom en velfungerende økonomi. Disse to hensyn er, som efterlønsreformen afslører, ikke altid nemme at forene.

Om den overstående kritik er fair afhænger som sagt af, hvordan man tolker forfatternes ambitionsniveau. Hvis målet har været at give en deltageret fremstilling af beslutningsforløbet, er bogen fin og vil være nyttig for andre, der ønsker at lave samfundsvidenskabelige analyser af efterlønsreformen. Forfatterne forsøger i hvert fald i et vist omfang på sådanne analyser, og her er der en række problemer.

Christoffer Green-Pedersen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Torbjörn Bergman and Erik Damgaard (eds.), *Delegation and Accountability in European Integration. The Nordic Parliamentary Democracies and the European Union*, London and Portland: OR: Frank Cass, 2000, 180 s., £17,50.

Den europæiske integration har længe været en udfordring for politologien. EU's øgede vægt og det forhold, at EU i dag må siges at have institutionaliseret et selv-